

Άγιος Γρηγόριος επίσκοπος Νύσσης.**Ἡ Μοῦσα Γρηγόριος, οὗ Νύσσα θρόνος,****οὐ Πιερίαν, ἀλλ' Ἐδέμ σκηνὴν ἔχει.****Γρηγόριον δεκάτῃ θανάτου κνέφας ἀμφεκάλυψεν.**

Ο Άγιος Γρηγόριος επίσκοπος Νύσσης είναι κατά σάρκα αδελφός του Μεγάλου Βασιλείου και της Οσίας Μακρίνας. Ήταν μικρότερος του Μ. Βασιλείου κατά την ηλικία αλλά εξ ίσου θερμός ζηλωτής της Ορθοδόξου πίστεως και ικανός εις τον λόγο. Λαμβάνει και αυτός λαμπρά μόρφωση, όπως και ο Βασίλειος.

Γεννήθηκε το έτος 331 και χειροτονήθηκε επίσκοπος Νύσσης το 372. Πριν χειροτονηθεί επίσκοπος νυμφεύτηκε την Θεοσέβεια, γυναίκα ευσεβέστατη. Την κοίμηση της συζύγου υπέμεινε ανδρείως.

Οι αιρετικοί βλέπουν εις το πρόσωπο του Γρηγορίου ένα ισχυρό πολέμιο της πλάνης των. Σχεδιάζουν να τον εξοντώσουν. Πράγματι, τον κατηγορούν για δυο πράγματα: ~~για~~ οικονομική κατάχρηση και αντικανονική εκλογή. Τις κατηγορίες υποβάλλει όργανο των Αρειανών με το όνομα Φιλόχαρης προς τον Διοικητή του Πόντου Δημοσθένη. Ο Μ. Βασίλειος με επιστολή του προς τον Διοικητή ζητά να γίνει ο έλεγχος και να αποδεικχθεί η συκοφαντία. Για το ζήτημα της χειροτονίας αναλαμβάνει αυτός την ευθύνη, διότι εκείνος την τέλεσε.

Η παρέμβαση του Βασιλείου δεν έφερε αποτέλεσμα. Το 376 ο Γρηγόριος καθαιρείται από σύνοδο αρειανών επισκόπων του Πόντου και της Γαλατίας. Έτσι, ο Γρηγόριος διωκόμενος από τους Αρειανούς άρχισε να περιπλανάται σε διάφορους τόπους. Η περιπέτεια το 378 με τον θάνατο του αυτοκράτορα Ουάλεντα και ανακλήθηκε εις τον θρόνο από τον Μέγα Θεοδόσιο.

Συμμετέχει εις την τοπική Σύνοδο της Αντιοχείας το φθινόπωρο του 379, η οποία συνήλθε ιδίως για την αίρεση του Απολλιναρίου. Ο Απολλινάριος, ερμηνεύοντας κατά γράμμα χωρίο της Αγίας Γραφής (κατά Ιωάννη α' 14), υποστήριζε ότι ο Θεός Λόγος έγινε σάρκα, όχι τέλειος άνθρωπος. Αρνήθηκε τον ανθρώπινο νου, την ανθρώπινη ψυχή και θέληση του Ιησού Χριστού ως στοιχεία διασπαστικά της ενότητός Του και αντίθετα προς την τελειότητά Του και τα αντικατέστησε ~~τα στοιχεία αυτά~~ με τη θεία επενέργεια. Δίδασκε, δηλαδή, στην ουσία, ότι ο Ιησούς Χριστός δεν είναι τέλειος Θεός ούτε τέλειος άνθρωπος. Πολλοί νόμιζαν ότι ο Απολλινάριος δέχθηκε την επίδραση της πλατωνικής και νεοπλατωνικής φιλοσοφίας. Το πιθανότερο είναι, καθώς πιστεύει ο Γρηγόριος Νύσσης, ότι αφετηρία στη χριστολογική του διδασκαλία είναι εσφαλμένη ερμηνεία χωρίου επιστολής του Αποστόλου Παύλου (προς Θεσσαλονικείς Α', ε' 23). Στη Σύνοδο ο Άγιος ανασκεύασε τις κακόδοξες θεωρίες του Απολλιναρίου.

Η τοπική Σύνοδος της Αντιοχείας τον στέλνει να επισκεφθεί τις εκκλησίες της Αραβίας και της Παλαιστίνης, οι οποίες είχαν μολυνθεί από τον Αρειανισμό και σπαράσσονταν. Τις βοήθησε. Χρημάτισε, δια τούτο, προστάτης της Εκκλησίας του Χριστού.

Ο θείος Γρηγόριος ήταν παρών το 381 εις την Κωνσταντινούπολη εις την Δευτέρα Οικουμενική Σύνοδο μετά άλλων εκατόν πενήντα επισκόπων για την καταπολέμηση της δυσσεβούς αίρεσης των πνευματομάχων του Μακεδονίου. Εκεί υπήρξε υπέρμαχος μεν της Ορθοδόξου Πίστεως, αντίμαχος δε της δυσσεβούς αιρέσεως. Κατατρόπωσε την αίρεση με αποδείξεις μέσα από τις γραφές και με τη δύναμη των λόγων του και τελικά η Ορθοδοξία κέρδισε την νίκη. Η Σύνοδος συμπλήρωσε το σύμβολο ~~το οποίο έγινε εις την~~ της Νίκαιας προσθέτοντας την θεολογία περί του Αγίου Πνεύματος και τα τέσσερα τελευταία άρθρα.

Έδωσε το παρόν ο Άγιος Γρηγόριος και εις την τοπική σύνοδο που πραγματοποιήθηκε το 394 και ασχολήθηκε με τον Αγάπιο τον Βαγάδιο.

Αξιομνημόνευτο είναι ότι η Αγία Οικουμενική Εβδόμη Σύνοδος εις την έκτη πράξη της ονομάζει Πατέρα Πατέρων τον Άγιο Γρηγόριο.

Έζησε επί γης εξήντα πέντε χρόνια, ποιμαίνοντας καλώς το ποίμνιό του.

–Άφησε πλούσιο συγγραφικό έργο, το οποίο περιλαμβάνει ομιλίες με εξηγητικό και δογματικό περιεχόμενο, καθώς και επιτάφιους λόγους με λογοτεχνικές αξιώσεις. Το συγγραφικό έργο το οποίο άφησε είναι σημαντικότερο, το οποίο εξέδωσε ο αββάς Migne εις την Ελληνική Πατρολογία. Αργότερα το αξιολογότερο έργο εξέδωσε και η Αποστολική Διακονία. Με το έργο του Αγίου, πρόσφατα, ασχολήθηκε και ο Ελληνιστής καθηγητής του Πανεπιστημίου του Χάβαρντ, ο Γερμανός Βέρνερ Ζέγκερ ο οποίος κυκλοφόρησε περίφημο σύγγραμμα εις την Αμερική, μετά από εργασία και έρευνα είκοσι χρόνων εις το οποίο αναλύει τα συμπεράσματα και πλέκει το εγκώμιο του Αγίου.

Ο Γρηγόριος συνέχισε την τριαδολογία και την πνευματολογία του αδελφού του Βασιλείου, όπως και τη χριστολογία του Γρηγορίου Θεολόγου, αλλά προχωρώντας αυτές σε εύρος και βάθος. Με τη θεολογία του περί εκπόρευσης του αγίου Πνεύματος, απέκλεισε τη δυτική χρήση του *filioque* από τη διδασκαλία της ανατολικής χριστιανικής Εκκλησίας. Προετοίμασε επίσης, τη θεολογία της "υποστατικής ενώσεως" των δύο φύσεων του Χριστού με τη χρήση των όρων "άσυγχύτως", "άτρέπτως", "άδιαίρέτως" οι οποίοι επικυρώθηκαν στην Δ΄ Οικουμενική Σύνοδο το 451 στη Χαλκηδόνα.

Η τίμια κάρα του θείου Γρηγορίου Νύσσης μεταφερθείσα από ευσεβείς Μικρασιάτες μετά την Μικρασιατική καταστροφή βρίσκεται αποθησαυρισμένη μαζί με τα τίμια λείψανα του Αγίου Μεγαλομάρτυρα Θεοδώρου και του Αγίου Ιερομάρτυρα Γεωργίου του Νεαπολίτου εις τον Ιερό Ναό Αγίου Ευσταθίου εις τον Περισό Αττικής

Λειτουργικά κείμενα

Άπολυτίκιον

Θεῖον γρήγορσιν, ἐνδεδειγμένος, στόμα σύντονον, τῆς εὐσέβειας, ἀνεδείχθης Ἱεράρχα Γρηγόριε τῇ γὰρ σοφίᾳ τῶν θείων δογμάτων σου, τῆς Ἐκκλησίας εὐφραίνεις τὸ πλήρωμα. Πάτερ ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Κοντάκιον

Τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς, γρηγορῶν Ἱεράρχα, ὡς γρήγορος Ποιμὴν, ἀνεδείχθης τῷ κόσμῳ, καὶ ράβδῳ τῆς σοφίας σου, παμμακάριστε Ὅσιε, πάντας ἤλασας, τοὺς κακοδόξους ὡς λύκους, ἀδιάφθορον, διατηρήσας τὴν ποίμνην, Γρηγόριε πάνσοφε.

Μυργιώτης Παναγιώτης

Μαθηματικός